

Motion till riksdagen 2011/12:Sf289

av **Carin Runeson m.fl. (S)**

Finsam

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Finsam.

Motivering

I dagens Sverige finns drygt 85 samordningsförbund, och mer än 200 av landets kommuner är med i något Finsamförbund.

Det finns ett stort lokalt engagemang kring välfärdfrågorna och Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan stödjer detta arbete. Erfarenheten är att samordningsförbund är en väl fungerande och hållbar struktur för att hantera samverkan mellan stat, landsting och kommun. Samordningsförbunden har bidragit till att upparbeta strukturer och personkännedom mellan myndigheter, vilket underlättar hanteringen av förändringar som påverkar medborgare. Här märks en tydlig skillnad mellan de kommuner som har och de som saknar samordningsförbund. Förtroende och respekt mellan både handläggare och ledningsnivåer upparbetas också genom samordningsförbunden.

Lokala utvärderingar visar entydigt på positiva effekter för *medborgare* som upplever sig vara sedda, får stärkt självkänsla, upplever bättre hälsa och ökad arbetsförmåga samt fått hjälp att ta itu med de problem som är ett hinder för att komma till en egen försörjning. De samhällsekonomiska utvärderingar som samordningsförbunden själva gör visar också på goda positiva effekter både på samhällsnivå och för respektive samverkanspart.

I beskrivningen nedan redogör vi för och problematiserar några områden som är förutsättningar för att samordningsförbunden ska kunna utvecklas för att bli mer effektiva. Inledningsvis beskrivs erfarenheter från aktuell forskning kring samverkan.

Vårt sätt att organisera insatser kring välfärden genom stat och kommun och olika myndigheter har historiska förklaringar och anses inte alltid mot-

Fel! Okänt namn på

svara det moderna samhällets behov av att hantera komplexa frågeställningar och behov. Tjänster som erhålls blir i vissa fall fragmenterade på grund av ökad specialisering. Dessutom har antalet aktörer ökat genom privatisering och engagemang av idéburna organisationer. Avsaknaden av helhetslösningar riskerar att leda till onödig rundgång för individen eller passivitet då ansvaret upplevs som oklart.

Genom forskningen har man visat att samverkan kan ske på flera olika sätt och med olika aktörer. Samverkan kan vara mer eller mindre utvecklad från ett kontaktmannaskap – samordningsfunktioner – till samlokalisering och gemensamma metoder. Samverkan som sker intersektoriellt och interprofessionellt är en de svåraste formerna av samverkan. För att lyckas krävs stödjande strukturer, och Finsam är en sådan stödjande struktur.

Den för staten förvaltningspolitiska inriktningen mot renodlingssträvanden och betoning på kärnverksamhet har under de senaste åren inte haft samma genomslag som tidigare. En stor skillnad är att det idag finns en mer och allmän uppfattning bland myndigheter om vikten av att samverka. Myndigheter har i regleringsbrev i uppdrag att samverka, och exempelvis Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har under de senaste åren fått gemensamma uppdrag och utvecklat gemensamma metoder exempelvis för personer som är arbetslösa och sjukskrivna. Samverkan mellan stat, landsting och kommun har däremot inte utvecklats på samma sätt förutom genom samordningsförbunden.

Antalet samordningsförbund och deras verksamhet ökar i landet samtidigt som de statliga medlen inte ökar i samma takt utan är kopplade till sjukpenningens anslaget. På sikt behövs några principer för vad som är en rimlig ekonomisk nivå för samordningsförbunden och hur fördelningen av medel skall ske.

Den analys av samverkansbehov som gjordes inför den nuvarande lagstiftningen behöver uppdateras. Den då bedömda målgruppen motsvarade ca 300 000 medborgare. Vid den senaste sammanställningen av hur många deltagare som finns i de nuvarande förbunden motsvarade dessa bara ca 10 % av den tänkta målgruppen. Härav följer flera frågor, bland annat om det faktiska behovet men också om vilka strategier som finns inom de nuvarande förbunden samt vilka långsiktiga strategier samordningsförbunden bör ha.

De nuvarande samordningsförbunden är mycket olika organiserade. Det finns länsförbund, kommungemensamma förbund och enskilda kommuner och kommundelar som bildar förbund. Storleken mätt i förbundens resurser eller invånare varierar stort. Genom att styrelsen är en egen juridisk person och agerar som en myndighet ställs höga krav på redovisning, juridik och effektivitet.

I samordningsförbunden pågår för närvarande en omfattande verksamhet och utvärdering av densamma. Det är ett lagkrav att verksamheten både skall följas upp och utvärderas. Samtidigt saknas från samordningsförbunden en mottaglighet för utvärderingens resultat. När man påvisar samhällsekonomisk lönsamhet kan de enskilda samverkansaktörerna inte ta ett gemensamt ansvar för verksamheten utan ser ofta sektorsnyttan som avgörande. Frågan om helhetssyn och ansvaret för denna behöver belysas.

Fel! Okänt namn på

Förbundens verksamhet är, som Statskontorets utvärdering visade, till stor del avhängig det engagemang som finns i styrelsen och/eller hos den tjänsteman som verkar i förbundet. För att säkra samverkan över tid bör ytterligare strukturella förutsättningar utvecklas. Det kan som Statskontoret föreslår ske genom att man tar ett ”samlat grepp om rehabiliteringsfrågan”.

Samordningsförbunden har utvecklats utifrån ett lokalt perspektiv. För att det lokala arbetet skall fungera ändamålsenligt krävs ett centralt stöd. Under 2009 har myndigheterna bildat ett nationellt råd i syfte att möta detta behov.

Mer än 50 samordningsförbund har dessutom bildat ett gemensamt nätverk (NNS) för att diskutera och lösa gemensamma frågor samt utbyta erfarenheter. I ett mer långsiktigt perspektiv bör man överväga hur det centrala stödet bör utformas både vad gäller roller och kompetens.

Samordningsförbunden är en struktur för samverkan kring rehabilitering. En struktur som har visat sig vara hållbar och kunnat överbrygga samverkanssvårigheter mellan myndigheter. En fråga uppstår därför om denna struktur även är användbar för andra samverkansbehov. I stället för att bygga nya strukturer vid samverkansbehov, det kan vara både projektorienterade och mer långsiktiga, bör man pröva om samordningsförbundens struktur kan användas för detta ändamål. Ett bra exempel är de insatser som behövs kring nyanlända och de som inte står nära arbetsmarknaden och där man bedömer att det finns behov av insatser från flera myndigheter. Här kan samordningsförbunden ha rollen att samordna dessa insatser så att de blir effektiva.

De investeringar som behövs för att få samverkan att fungera bör också användas rationellt, dvs. det bör vara samhällsekonomiskt lönsamt att använda samordningsförbundens struktur för samverkan och eventuellt utveckla dessa former istället för att bygga nya alternativa strukturer som har likartade uppgifter. Frågan om samordningsförbund som en struktur för hela landet som kan inkludera olika samverkansaktiviteter bör därför prövas. Om samordningsförbund är etablerade i alla kommuner blir det också mer naturligt att använda denna struktur för olika samverkansuppdrag.

Ett nytt problem för förbunden är momsfrågan. Helt plötsligt under våren har Skatteverket kommit fram till att samordningsförbunden inte har rätt att lyfta momsen som man har gjort sedan 2004. I en del fall gäller besluten från halvårsskiftet 2010. Det här slår direkt mot de verksamheter som bedrivs inom Finsam och förbunden har tvingats att omgående dra ner pågående och planerad verksamhet. Bedömningen i dagsläget är att det rör sig om 30–40 miljoner på årsbasis.

Den osäkerhet som råder när det gäller finansieringen av Finsam är olycklig för den långsiktiga planeringen och utvecklingen av verksamheten. Det är därför angeläget att Finsamverksamheten får en tillräcklig medelstilldelning samt en egen post i statsbudgeten. Man bör också överväga att kompensera förbunden för moms förlusterna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2011

Carin Runeson (S)

Eva Sonidsson (S)

Lennart Axelsson (S)